

Beeldambities Multi Functionele Accommodatie Terwolde

I. Aanleiding

A. Algemeen

Voor de herontwikkeling van de basisschool De Bongerd is gekozen voor de bestaande locatie. Hier moet een nieuw complex komen, waarin de bestaande gymzaal en het dorps huis zullen worden geïntegreerd. Het wordt een multifunctionele accommodatie, gebaseerd op medegebruik.

B. Opgave

Om het project financieel haalbaar te maken is ook opbrengst uit woningbouw nodig. Dat kan maar ten dele op deze locatie worden gerealiseerd. Uit de stedenbouwkundige analyse blijkt dat 7 woningen op dit terrein mogelijk zijn. In het stedenbouwkundig plan hebben deze woningen een plaats gekregen. De design & build opgave heeft alleen betrekking op de multifunctionele accommodatie.

C. Design & Build

Gekozen is voor een aanbesteding volgens het design & build-principe. Daarin worden ontwerp en realisatie in één opgave aanbesteed. Dat biedt de mogelijkheid om ontwerp, constructie en bouw wijze veel integraler aan te pakken. In deze wijze van aanbesteden is de architect niet de deskundige van de opdrachtgever, maar onderdeel van de aanbestedende partij.

Design & Build biedt mogelijkheden tot een veel betere afstemming tussen ontwerp, constructie en bouw wijze wat kan leiden tot lagere kosten, beter ontwerp en/of snellere bouw tijd.

D. Het ontwerp in D&B

Het ontwerp wordt niet, zoals traditioneel, in samenspraak met de opdrachtgever gedaan, maar op grond van prestatie-eisen.

D&B vraagt om flexibiliteit in de opdrachtverstrekking, maar biedt ook minder zekerheid vooraf over het resultaat. Vooral bij het ontwerp in relatie tot de omgeving is dit risicovol. Ruimtelijke kwaliteit wordt algemeen als belangrijk gezien (speerpunt in Voorst) maar is ook kwetsbaar en niet éénduidig vooraf vast te leggen. Daarom is toetsing nodig op een wijze die speciaal toegesneden is op deze werkwijze.

E. Beeldambities

De stedenbouwkundige randvoorwaarden, uit 2011 zijn niet opgesteld met D&B in gedachten. Algemene uitgangspunten, onderliggende principes en letterlijke eisen komen door elkaar voor. Het is bruikbaar voor analyse en onderbouwing, maar niet als toetsinstrument.

In deze notitie 'Beeldambities, MFA Terwolde' worden de esthetische ambities van de gemeente benoemd, zonder oplossingen vooraf hard vast te stellen. Door de ambities te benoemen kunnen ontwerpers hierop worden getoetst. De wijze waarop de ambities zijn opgesteld vraagt van de ontwerpers om creatieve antwoorden te vinden op belangrijke ontwerp thema's. Daarmee hebben de ambities ook een inspirerende doelstelling.

II. Relevant beleid

A. Bestemmingsplan

Het ontwerp moet voldoen aan het geldende Bestemmingsplan Terwolde 2012, eventueel met gebruikmaking van de aanwezige wijzigingsbevoegdheid.

B. Beschermd Dorpsgezicht

Een deel van de kern van Terwolde is in 2011 aangewezen als beschermd dorpsgezicht, in 2007 geïnitieerd door dorpsbewoners. Verwezen wordt naar de onderbouwing in de 'Toelichting beschermd dorpsgezicht Terwolde' van het Gelders Genootschap uit januari 2011.

Hoewel slechts een beperkt deel van het perceel hierbinnen ligt, gelden de bijhorende hoge ambities voor het gehele complex.

C. Stedenbouwkundige randvoorwaarden Schoollocatie Terwolde

Verwezen wordt naar de Stedenbouwkundige randvoorwaarden Schoollocatie Terwolde.

D. Volgorde

Het ontwerp moet zonder meer aan het bestemmingsplan voldoen. Vanwege de status van beschermd dorpsgezicht is de ambitie hier hoog. Hiermee moet rekening worden gehouden in het ontwerp. De stedenbouwkundige randvoorwaarden bieden de analyse en onderbouwing voor de massaopbouw van het ontwerp. Het bevat verder voorbeelden ter illustratie van de mogelijkheden, maar is geen hard toetsingsinstrument. De toetsing van het ontwerp geschiedt aan de hand van deze 'Beeldambities, MFA Terwolde'.

III. Inspiratie & beoordeling

A. Inspiratie

De thema's Dorps, Evenwicht en Vormgeving dienen ter inspiratie voor de architecten. Ze vragen om stellingname over die aspecten van de ontwerpopgave die voor de ruimtelijke kwaliteit en de beoogde beeldambitie belangrijk worden geacht.

B. Kwaliteitskader

Ruimtelijke kwaliteit wordt door vrijwel iedereen belangrijk gevonden en heeft een ondertussen aangetoonde invloed op woonplezier en economische waarde. Ruimtelijke kwaliteit heeft betrekking op landschap, stedenbouw en architectuur en de samenhang daartussen. Het is het resultaat van een complex samenspel van aspecten en argumenten die, afhankelijk van vele omgevingsfactoren, verschillend gewaardeerd worden.

Ruimtelijk ontwerp (Landschap, stedenbouw en architectuur) vraagt vakmanschap, ervaring en talent.

Aan ruimtelijke kwaliteit liggen de volgende (vrij) universele principes ten grondslag:

- 1. Relatie tussen bouwwerk en omgeving*
- 2. Relatie tussen vorm, gebruik en constructie*
- 3. Betekenissen van vormen in de sociaal-culturele context*
- 4. Evenwicht tussen helderheid en complexiteit*
- 5. Schaal en maatverhoudingen*
- 6. Materiaal, textuur, kleur en licht*

C. Beoordeling: proces

1. vormgevingscommissie

Voor het bouwplan zal, na verdere uitwerking, ook een WABO-vergunning moeten worden verleend. Om te voorkomen dat het gegunde ontwerp toch op bezwaren vanuit cultuurhistorie of welstand zou stuiten, wordt een vormgeverscommissie ingesteld. De commissie bestaat uit de rayonarchitect van de welstandscommissie, een lid van de commissie archeologie en cultuurhistorie CMC en de gemeentebouwmeester Voorst.

2. proces van beoordeling

Zal geschieden zoals omschreven in de gunningsprocedure. De commissie motiveert de beoordeling aan de hand van de hoofdthema's in dit beeldambitiedocument. Daarbij wordt gelet op de thema's Dorps, Vormgeving en Evenwicht, zoals deze in zijn verwoord onder hoofdstuk IV.

3. relatie cultuurhistorie en welstand

Met de beoordeling door de vormgevingscommissie wordt uitsluitend inzicht verkregen over een toekomstig standpunt van welstand en monumenten. De procedures welke in een later stadium gevolgd dienen te worden conform de wet WABO blijven onverkort van kracht.

D. Beoordeling: inhoudelijk

De beoordeling geschiedt aan de hand van de thema's Dorps, Vormgeving en Evenwicht, zoals deze in het beeldambitiedocument van het MFA Terwolde zijn verwoord onder hoofdstuk IV. Gekeken wordt naar de mate waarin ieder (sub)thema of aspect bijdraagt aan het omgevingsbeeld en naar de zeggingskracht van het ontwerp in zichzelf. De beoordeling door de vormgevingscommissie geschiedt op basis van argumenten.

Op basis van de 'Beeldambities MFA Terwolde' wordt allereerst getoetst of het ontwerp aan de kwaliteitsambities en daarmee aan het gemeentelijk beleid voldoet. Alleen plannen die voldoen komen in aanmerking voor gunning.

Vervolgens wordt iedere inschrijving beoordeeld in relatie tot de andere drie inschrijvers. De commissie bepaalt op argumenten welke ontwerp op de beste wijze invulling geeft aan de ambities, welke als tweede, enzovoort.

IV. Thema's

A. Thema: Dorps

Het complex moet passen in de dorpse omgeving van Terwolde, rekening houdend met de kenmerken van het beschermd dorpsgezicht. Het zal zich harmonieus moeten voegen in het omgevingsbeeld, zonder dat het zichzelf en zijn functie verloochent. Naar de buitenranden toe is "aansluiten" op de omgeving belangrijker. Naar 'binnen' toe is meer "eigenheid" mogelijk. Daarbij wordt in ieder geval, in relatie tot de inpassing in de omgeving en het ontwerp op zichzelf, op de volgende aspecten gelet:

1. massa(vorm), Maat & Schaal

Het ontwerp moet qua massaopbouw en vorm passen in de omgeving, waarbij een té geforceerde geleding vermeden moet worden. De directe omgeving kenmerkt zich door echte kappen: voornamelijk zadel- en schilddaken. Dakhelling is tussen 35 en 55 graden en dakvlakken zijn grotendeels ongeschonden. Daar waar kappen worden gebruikt voor gebruiksfuncties zal het karakter van een kap moeten worden gerespecteerd: echte kappen dus.

2. korrelgrootte en hoogte

Zie Stedenbouwkundige randvoorwaarden Schoollocatie Terwolde.

3. materiaal & kleur

Materiaal en kleur moeten bijdragen aan de inpassing van het complex in de omgeving.

Materiaal en kleur ondersteunen of versterken het ontwerpconcept, de massaopbouw en de vormgeving. Dat betekent: gevels voornamelijk in baksteen. In hoofdzaak materiaaleigen kleuren en texturen toepassen. Voornamelijk traditionele en natuurlijk materialen en kleuren gebruiken, bij voorkeur op eigentijdse wijze toegepast.

4. detaillering

De historische omgeving kenmerkt zich door zorgvuldige, ambachtelijk detaillering. Veel detail, maar toch sober. Gevraagd: Eigentijdse verbeelding of toepassing van traditionele details.

B. Thema: vormgeving

1. architectuur

Er wordt geen specifieke architectuurstijl voorgeschreven maar puur "historiserend" ligt hier minder voor de hand. In het architectonische ontwerp zijn de aspecten zoals benoemd in het kwaliteitskader eveneens van belang.

2. aanvullende aspecten die bij de beoordeling zullen meewegen:

- Zonweringen in het ontwerp meenemen, bij voorkeur bouwkundig integreren
- Installatietechniek in het ontwerp meenemen, bouwkundig integreren
- Aandacht voor de 5e gevel/dak (suggestie: sedumdak)
- Karakter van het huidige dorpshuis behouden (incl. kap)
- Grote metselwerkvlakken verfijnen/verzachten (suggestie: textuurvlakken in metselwerk)

C. Thema: Evenwicht

De ontwerpogave roept een aantal ontwerpthema's op die (schijnbare) tegenstellingen in zich dragen. Het ontwerp brengt hier evenwicht in

1. eenheid van het complex <=> kleinschaligheid

Het complex kent met de school, de sporthal en een dorpshuisfunctie vrij grootschalige functies die veel ruimte vragen. Het karakter van het centrum van Terwolde, alsmede het gebouw "D' Olde Schole" is echter kleinschalig en intiem. De uitdaging is om het complex een eenheid te laten zijn, waarbij het complex niet overheerst in de omgeving.

2. eigentijds <=> geworteld in (cultuur)historie

Het complex sluit aan bij de omgeving door weinig/niet afwijkend en traditioneel materiaal- en kleurgebruik. Het complex is van deze tijd door de wijze waarop het materiaal wordt gedetailleerd en toegepast en de architectonische 'vormtaal'.

3. eenheid/samenhang in beeld <=> eigenheid gebruikers

De school en het dorpshuis hebben ieder een eigen karakter. Heb zowel oog voor de samenhang en multifunctionaliteit in het gebouw, als de eigen identiteit van de gebruikers.

4. herkenbaarheid gebruikers <=> flexibiliteit

De mogelijkheid om met ruimtes te schuiven, van de ene gebruiker naar de andere, kan de toekomstige flexibiliteit enorm vergroten. Dat kan strijdig zijn met de wens om gebruikers/functies enigszins herkenbaar te vertalen naar volumes.

5. identiteiten:

Hoe wordt omgegaan met de verschillende identiteiten van omgeving, gebruikers en functies: Historisch Terwolde – dorpshuis(functie) - school – gymzaal.

V. Ontwerpconcept & presentatie

In het ontwerpconcept worden alle relevante ontwerpaspecten en thema's met elkaar in verband gebracht.

Het concept moet een navolgbare logica in zich dragen en in het ruimtelijke ontwerp afleesbaar zijn.

Het concept kan worden gezien als het onderliggende (beeld)verhaal, de rode draad.

Gevraagd wordt om, naast de normale bouwkundige tekeningen en 3D beelden, het concept bondig te verbeelden in tekst en beeld (bijvoorbeeld schema's, modellen, pictogrammen).

Behalve functionele en gebruikerseisen, omvat het concept ook de thema's Dorps, Evenwicht en Vormgeving.

Het onderbouwt daarnaast de ontwerpkeuzes in relatie tot de volgende aanvullende aspecten:

- ✓ relatie binnen buiten
- ✓ logische ordening van volumes en functies
- ✓ beschermd dorpsgezicht
- ✓ omgang met toegangen
- ✓ terreininrichting en groen
- ✓ parkeren
- ✓ routing & plekken

St. Archipel Zutphen